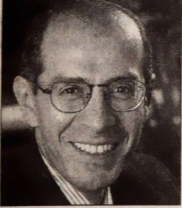

Cumhurbaşkanlığı ve rejim

HASAN BÜLENT KAHRAMAN

Süleyman Demirel'in bir 'alternatifsizlik' durumu yaratılarak cumhurbaşkanlığına yeniden seçilmek istenmesinin gerekçesi de bulundu: Türkiye yeni bir cumhurbaşkanlığı bunalımı yaşamak istemiyor. Bu belki kabul edilebilir

bir gerektir. Fakat önemli olan neden her cumhurbaşkanlığı seçiminin Türkiye'de bir bunalıma dönüştüğüdür. O açıdan bakınca mesele geniş ölçüde bir sistem ve rejim sorunu olarak ortaya çıkmaktadır. Fakat bu defa durum biraz daha farklıdır. Çünkü, ikili bir niteliğe sahiptir: Sorun, hem Demirel'in yeniden seçilmek istenmesi hem de onun yeniden seçilmesini sağlamak üzere kullanılan 'alternatifsizlik'tir. Önce işin sistem yanına bakalım.

Türkiye'de bir başkanlık sistemi yok. Yani, halkın doğrudan seçtiği bir cumhurbaşkanı söz konusu olmadığı için, o makam yürütmeye doğrudan bir aktör değil. Bununla birlikte mevcut anayasa eklektik yapıyla cumhurbaşkanına çeşitli sorumluluk ve

yetkiler yüklemiştir. Onların tümü bir sonuca yöneliktir: Anayasa, cumhurbaşkanının seçilmişlerle seçilmemişler arasındaki köprü görevini üstlenmesini öngörmektedir.

Bizim uyguladığımız rejimin belkemiğini ve özel yapısını oluşturan nokta da budur. Bu çok ciddi bir noktadır. Çünkü, rejimin seçilmemişlerle seçilmişler arasındaki bir ilişkiye göre düzenlendiğini göstermektedir. Cumhurbaşkanının açık ya da kapalı köprü işlevi de buradan kaynaklanmaktadır. İşte, cumhurbaşkanlığı seçiminin daima bir bunalıma dönüşmesini hazırlayan temel koşul da budur. Seçilmemiş, fakat, yürütmeden de öte 'rejim' üstünde söz sahibi olan kesimler (ikili devlet modelinde bu 'askeriye'dir) cumhurbaşkanlığı makamının kendilerine yakın olmasını istemektedir. Buna mukabil, Türkiye'nin daha reel bir anti-demokrasi sürecinde ya da beklentisi içinde olduğu ve bunu aşmak istediği dönemlerde yürütme, yani sivil, yani seçilmişler denecek kesim de gene aynı saiklerle hareket etmiştir. Cumhurbaşkanının yürütmeye yakın olmasını istemiştir. Gürlar olayı bu yaklaşımın doruğudur.

Ne var ki, bugün seçilmişler daha farklı bir yaklaşım içinde. Seçilmemişler, bütün anayasal yetkilerini sonuna

kadar kullanarak ve özellikle cumhurbaşkanını da yanlarına alarak rejimin biçimlendirilmesinde etkilenmiştir. Bugünkü yürütme ve büyük çoğunluğuyla bugünkü parlamento ürkütücü bir biçimde bu uygulamadan bir rahatsızlık duymamaktadır. O nedenle de parlamentonun ve sistemi dönüştürmek için en küçük bir kaygısı bulunmayan yürütmenin, Demirel'i bir daha cumhurbaşkanlığına önermesinden daha doğal bir şey olamaz. 'Alternatifsizlik' denen şey de budur: Yani, parlamentonun ve seçilmişlerin bugünkü rejim ve uygulamayı sonuna kadar benimsemiş olmasıdır. Fakat acaba bu kadarı yeterli midir ya da nereye kadar?

Bu sorunun iki yanıtı var: Eğer aranan bir sivilleşmeyle böyle bir anlayış ve uygulama kabul edilemez. Sivilleşme derken de yepyeni bir şeyden değil sadece parlamenter rejimin bütün boyutlarıyla işletilmesinden söz ediyorum. İkincisi, bunun yöntemidir ki, o da siyasetin çalıştırılmasıdır. Eğer, temsil krizini aşarak, Türkiye, siyaseti yeniden işletilebilirse bugünkü dönemi yani 'alternatifsizlik' sürecini de aşacaktır. Çünkü, siyaset alternatif demektir.

Ötesi, yani Demirel'in yeniden seçilmesi zaten parlamentonun kendi kendisini 'tenkis' etmesidir.